

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskeresztúrra Pest megye) küldendő. ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKÓ ISTVÁN

rákoskeresztúri lelkész.

Helyettes szerkesztő: MARCSEK JÁNOS bpesti vallástanárn.

FŐMUNKATÁRSÁK:

Seholtz Ödön Dr. Varsányi Mátyás Blatniczky Pál
agytalvi esperes-lelkész budai II. lelkész. cinkotai lelkész

Megjelenik hetenként egy íven

A lap ára:

Egész évre 24 K

Félévre 12 K

Egyes szám ára 50 f

Hirdetések és pályázatok ára:

Egyes oldal 40 f

Allandó hirdetések megegyeznek a fentivel

TARTALOMJEGYZÉK: VBZÉRCIKK: **Katholikus reakció.** R. — **Az imádságról.** Csengődy Lajos. — **Hár érte!**
„A lelkész munkája a háboruban és békében“. M. J. — **Széljegyzetek.** — **Belélet** — **Pályázatok és hirdetések.**

Katholikus reakció.

Hiába vérzik millió sebből a világháború szenvedéseit tűrő népek tömege, hiába kiált a sok könny és gyász megértő szívek irgalmaért, hiába vergődik a nyugalmavesztett társadalom békésebb jövőt imádkozó szívevel a Szeretet Istenének zsámolyánál; a pápás egyház ma is csak a hatalmi érdekek szolgálatát hajszolja, ma is a régi átkos középkori szellem szeretetlenségével tipor végig a társadalom és az emberszívek nyugalmán.

Megdöbbenéssel olvastuk az „Egyházi Közöny“ f. é. aug. 1-én megjelent 27—28. számában, majd nyomban utána a Budapesti Hirlap vasárnapjának a legújabb pápás törvénykönyvnek a vegyes házasságokra és általában a nem katolikus pap előtt kötött házasságokra vonatkozó rendelkezéseinek ismertetését. Amott Dr. Baranyay Jusztin magyar és német egyházjogászok véleményeinek ismertetése és a római kúria törvényének magyarázatai alapján megállapítja, hogy f. é. május 19 óta Németországban és Magyarországon a Provida bullában adott privilégium megszűnt és a nem kath. pap előtt kötött házasságok a római egyház kánonjoga értelmében mind érvénytelenek. Az új Codex Juris Canonici tehát nemcsak a Ne temere bullában kifejezett elvet, (hogy t. i. a kath. félre nézve csak akkor érvényes a házasság, ha kath. pap előtt köti meg) tartja érvényben, hanem azon az alapon, hogy minden megkeresztelt ember az Egyház (értsd a pápa egyháza) tagja, a protestánsok házasságát is érvénytelennek jelenti ki.

A pápás egyház e nagyzó, de kicsinyes állásfoglalásához nekünk protestánsoknak nem sok szavunk volna, ha a Codex Juris Canonici a pápás egyház csupán belső egyházjogi nézeteit tartalmazná. Azonban a Codex állami és társa-

dalmi elismertetésre és érvényesülésre törekszik. S ezért komolyan kell vele számolnunk.

Nem is jellemezhető lelketlenség kellett ahhoz, hogy e Codexet s annak felekezeti harcot felidézõ házasságjogi rendelkezéseit nyilvánosságra hozzák éppen most, a nyomoruságok e szomorú keresztviselésében. Lelketlenség kellett hozzá, hogy a feldult társadalomba még a felekezeti viszálykodás konkolyát is elhintsék. Mit akar az „Egyház“ most ez évezredes szeretetlenségével és mérhetetlen kiváltságai birtokában is mindent feladni akaró telhetetlenségével, mikor a Mester szeretetével kellene járnia a csatamezőket, benyitni az árvák és özvegyek hajlékába s vigasztalni a könnyek tengerébe fuló szenvedő családokat. S e helyett érvénytelennek nyilvánítja tisztességes emberek házasság viszonyát, becsületétől akarja megfosztani a tisztas családanyákat, ágyasságnak minősíti a hitvesek odaadását, törvényteleneknek a csecsemők százezreit. Éppen most, mikor a haza szeretetének, a családi élet szentségének, a gyermekáldás jövőt biztosító fennmaradásának pilléreit bontogatja egy idegen szellem, a keletről támadó s itthon sokaktól tárt karokkal fogadott anarchia szelleme. Emberséges-e, józan-e, krisztusi-e, illő-e a római pápaság e reakciós kiméletlensége most a 20. század elején, a keresztyénség kétezere éves, állítólag testvériesítő és a Szeretet bélyegzőjével szabadalmazott életének e legnehezebb, legválságosabb korszakában, mikor az erkölcs meghagyatott, a vallásosság inog, az egyháziasság elvesztette vonzó erejét?

Illdomos-e nálunk, Magyarországon most kulturharecot idézni elő, felekezeti villongást szítani, mikor nemzeti létünk biztosítása érdekében minden jóérzésű magyar embernek, de sőt minden honpolgárnak vállat vállhoz kellene vetnie ingatatlan testvérszeretettel?

Szabad-e a legsötétebb és a legfájóbb reakció útjára lépnie a pápás egyháznak most mikor nagy képmutatással édesgetik egy „keresztény sajtó“ áldozó oltáraihoz azokat az ágyasságban éléssel földig szégyenített protestánsokat?

De okos-e a kath. Autonomiáról szóló s az államvagyon jórésztét ismét megszerezni akaró törvényjavaslat tárgyalása küszöbén beledobni a társadalomba a sértő felekezetieskedés üszkét?

Mi protestánsok a leghatározottabban tiltakozunk a Codex legújabb házassági rendelkezései ellen. Meg fogjuk találni a módját hogy a német birodalom protestánsaival együtt vegyük fel a harcot a pápás egyház idejét multa reakciós támadásával szemben. Felvesszük asszonyaink és gyermekeink tisztessége, a család és társadalom békessége érdekében. Végtelenül sajnálnánk, ha e harcban a magyar államkormány segítségét nélkülöznünk kellene s esetleg olyan tényezőkkel is szövetszenni volnánk kénytelenek, amelyekkel e szövetséget eddig sem nem kerestük, sem nem óhajtottuk.

De ha Róma felekezeti harcot akar, álljuk kötelességszerűen. Roma locuta, — sed res non finita.

Az összes egyházi lapok figyelmét e mindenek felett fontos egyháztársadalmi kérdésre ezennel felhívjuk. R.

Az imádságról.

A szemforgató olvasópergetésből álló imádkozás manapság már annyira kompromittálta az emberi lélek legbelsőbb életnyilvánulását, hogy igazán elmondható, hogy ha valakit „imádkozni“ látnak, az valahogy úgy érzi magát, mintha „tetten érnék“, mintha egy olyan dolgot végezne, ami nem méltó hozzá, ami gyengeségének valamilyen elítélésre méltó jele lenne a modern felvilágosult ember szemében. S mivel annak az igazán idejét multa imamormolásnak a formája még ma is erős, sőt még oly komoly gondolkozó fők is, aminő pl. egy Czakó Ambró, még pszichológiai megalapozást is kiizzadnak még az olvasó használatának az áldásos voltára is — igazán nagy szükség van arra a munkára, amely ismét átszeretné vinni a köztudatba, hogy az ima az egészen más valami, mint aminek általában tartja a XX-ik század szelleme.

Különösen most, amikor ez a nagy világtragédia arnyi emberi lelket megrendített, s az eddigi közöny nyugalmi állapotából oly erősen kilendítette a lelki élet ingáját, akár az egyházak felé, akár ellenük, — most van nagy szükség arra az egészséges, áldott pillanatban született lutheri

felfogásra az imára vonatkozólag, amely — mint a legtöbb lutheri nézet gyöngyörűen megáll és elfogadható minden idők embere számára.

Ámde sajnós — én legalább — kevés megnyilatkozással találkoztam, amely e felfogást propagálná.

Az imádság értelmének a modern idők számára való megvilágítására vállalkozott néhány évvel ezelőtt Fosdick is, kinek műve jó fordításban magyarul is megjelent s azóta meglehetősen el is terjedt. Vízsepp ez csak a sivatagban — s amellet, hogy synergeisztikus felfogása miatt egyes körök el is itélték, de jótékony hatást kelt mindenfelé.

Ámde irhat a jó Fosdick köteteket, prédikálhatnánk, cikkezhetnénk mi is a végtelenségig, míg olyan esetek adódnak elő, mint aminő pl. a múlt hetekben a főrendiházban megtörtént a választójog főrendiházi tárgyalásánál, addig még nagyon távol kell éreznünk magunkat a céltól.

Ez történt ugyanis a főrendiház említett ülésén, hogy gr. Mailáth azt mondotta, hogy ő mindennap imádkozik a jó Istenhez, hogy a nők választójogából semmi se lehessen. Mire az „e világ fiainak okosabb“ságát képviselő dr. Wekerle miniszterelnök megjegyezte, hogy „ez imádsággal szemben igen tekintélyes egyházi férfiak (Prohászka, Baltazár) állanak a nők választójoga mellett“. És ez általános derűtséget keltett.

A drágagyöngyöt míg ily formák és keretek között vetjük a vulgus elé, bizonyos, hogy el nem maradhat addig az azt követő derűtség, még oly komoly és magas színvonalú testületben sem, mint a főrendiház.

De éppenezért, mivel ma már annyira vagyunk, hogy még ily helyeken is derűtséget kelt az ima emlegetése, éppen ezért elsőrangú kötelessége az imádságos világnézet reprezentálásának, hogy ha már mást nem tesz, legalább kerülje az ily természetű derűtség provokálását. De ha már megtörtént, ugy e provokálásnál, mint mindenkinek, ki tisztában van az imádkozó élet jelentőségével, csak egy tennivalója marad, hogy mindenerejével azon legyen, hogy valamiképpen átmenjen a köztudatba hosszú idők múltán ismét az imádságunk valódi értelme.

Ez az egy eset csak intó, figyelmeztető lehet, hogy nagyobb, intenzivebb munkára van szükség ezen az irodalmilag eddig nem igen szántott területen mindnyájunk részéről. S e figyelmeztetést könnyűszerrel megfogadhatjuk mi, evangélikus keresztyének, kik közül talán sokan nem is látják világosan, hogy mily nagy és mennyire használható kincsnek vagyunk birtokában mi, akik Luther szellemében imádkozhatunk.

Csengödy Lajos.

Kár érte!

A világ történetének legszörnyűbb vihara örjög felettünk, mely országokat pusztít és teremti, világrendet forgat fel, hogy helyette ujat alkosson, pusztul az élet, bizalmukat és hitüket vesztik a lelkek, s veszendőben minden ami ezer évig szent volt előttünk s az istennő, aki a népek és nemzetek történetét írja, vérbetűkkel jegyzi fel korunk eseményeit.

Nagy átalakulások küszöbén állunk s a bizonytalanság kínzó érzése fogja el az emberek szívét és aggódó rettegéssel várja mindenki, hogy mit hoz a jövő.

De ebben a vérzivataros időben nem elég a politikai és nemzeti kérdések felett való vita, nem elég a társadalmi és közgazdasági érdekelletétek folytonosan kiújuló harca, mindezekon felül még ránk szakadt egyházunkban a belviszály veszedelme is!

Ilyen körülmények között kevés bizalommal nézhetünk a jövőbe, mikor akad egy politikai és egyházi hetilap, mely nem tekinti, hogy ebben a mozgalmas időkből, mikor esetleg olyan törekvésekkel is számolnunk kell, melyek a vallás és egyház ellen irányulnak, nem tekinti, hogy nem csak nemzeti életünkben, hanem egyházunk történetében is a belviszály volt az a veszedelem, mely a nemzetet és az egyházat nem egyszer a pusztulás örvénye elé állította, akkor nem átalja felidézni ennek a fenyegető veszedelemnek lehetőségét.

Az „Evangelikus Lap” pedig ezt teszi, midőn sorozatos támadásaival, egyházunk közbékéjét jelelni igyekszik.

A nevezett lap 30. számában, egy elfogult és tévedésekkel telt cikk jelent meg Endreffy János tollából az „Evangelikus Óráló” ellen.

Sajnáljuk, hogy foglalkoznunk kell az ilyen támadásokkal, de meg kell ezt tennünk az evangelikus közvélemény érdekében, nehogy a jóhiszemű és evangelikus közönség csak egy percig is kétségben maradjon a nevezett lap állításainak valótlansága felől.

Nem válaszolunk azon a hangon és modorban, mely az „Evangelikus Lap” stílusát jellemzi, s melyet Endreffy is követ, kitől nem vártunk ennyi elfogultságot s idegen érdekek ilyen vak szolgálatait.

Nem foglalkozunk részletesen e méltatlan és nagy általánosságban mozgó támadással, csupán a lényegét említjük.

A szóban forgó cikk támadása abban az állításban csuesosodik ki: aki általánosít az hazudik, az Óráló állításai pedig (szerintük) csupa általánosítások: — tehát a következmény levonása kézenfekvő.

Visszautasítjuk ezt a téves állítást, mert lapunk sohasem általánosít és nem is általánosított, mint azt a legutóbbi esetek is tanúsították, mikor állításainkat érvekkel, indokokkal, bizonyítékokkal támogattuk, erősítettük.

Tulajdonképpen az az állítás, hogy lapunk általánosít: általánosítás, s így a cikkíró felállított elvét magára alkalmazza.

Egyébként csalódtunk Endreffyben, kinek pályája elé növekvő bizalommal néztünk, kinek multja fáradhatatlan buzgó munkásságról beszél, melynek értékét mindig készséggel elismertük, s aki most letért arról az utról, melyen idáig jutott s felénk nem a megértés, hanem a gyűlölség és viszálykodás szellemével fordul, nem értve meg, hogy csak a kölcsönös megértés és az együttes munka viheti előre az egyházat a jövő boldogulás felé.

De minket nem térít le, nem tántorít meg azon az uton, melyen eddig és ezután is haladunk sem érdek, sem személyek iránti szimpátia, sem terror, sőt még az „Evangelikus Lap” pergőtűzszerű támadásai sem.

Endreffy Jánost pedig sajnáljuk, hogy régebbi elveit szegre akasztva már nem önzetlen igaz célokért harcol, sajnáljuk benne azt a férfit, — aki korábban volt.

Sajnáljuk, hogy megtagadta régi énjét s nem tudott eléggé egyházunk szellemében cselekedni, azért jóindulattal figyelmeztetjük, hogy térjen vissza, álljon meg azon az uton, melyre most lépett, amíg nem késő, térjen vissza előbbi munkálkodásához, melyben még nagyot alkothat s ne sülyedjen le a személyeskedő, gyűlölettől izzó támadások alacsony porába!

Ha nem ekképen cselekedne akkor, nem mondhatunk rá mást, minthogy:

Kár érte! .

„A lelkész munkája a háboruban és békében“.

II.

A második nap reggeli órájában ismét a bibliát vettük elő és *br. Podmaniczky Pál* vezetésével Ezék. 34. 1—10; Zsolt. 23; Ján. 10. 1—16. alapján a *lelképásztor* eszményképét alakítottuk ki bibliai eszmecsere alakjában, s arra az eredményre jutottunk, hogy a „sola fide” és „satisfactio vicaria” vezethetnek bennünket csupán Istenhez.

Áhítat után *Kozlay Kálmán* előadásában „a *cura pastoralis előfeltételeit*” állította elénk.

A pásztor munkáját véve alapul eléünk állította a jó pásztor gondviselő szeretetét, aki szakadatlan figyelemmel kíséri minden juhát mert

személyes gondját képezi mindenik. Istentől nyert kharizmáinkat Isten országa szolgálatába kell állítanunk. Majd a lelkipásztori szubjektív munka alapvető fontosságát emeli ki. A mostani háborus viszonyok között ne akarjon a lelkész se békeapostol, se háborus uszító lenni. Legyen rendíthetetlen bizodalmas hite és szánja, keserülje a sokaságot, aki hiveivel együtt érez. A Krisztus igájának ne a terhét, hanem csak a gyönyörűségét érezze, akinek öröme a kötelességteljesítés. Munkája végzésére szerezzen maga mellé segítő társakat, elsősorban a presbitereket

Az előadást követte a vele szoros kapcsolatban álló második, amelyet *Wallrabenstein Jakab* tartott a „*lelkipásztorkodás feladatai*“-ról.

A lelkipásztorkodás feladata az, hogy a lelkész eszköz legyen az embereknek Istenhez való csatolásában. A lelkipásztorkodás produktív munka, ha annak eredményeit nem is mi aratjuk le. Mindég idelizmussal végezzük. A lelkészi állás csekély jövedelmének okát is abban keresi, hogy kevés a *lelkipásztor*. Önmagunkban is és nemcsak a gyülekezetben kell ennek okait keresnünk. Nem értjük egészen a szolgáló és önfeláldozó Krisztus ideálját. *Bodelswingh* is azért tudott eredményeket felmutatni, mert ez élt benne. *Dannak* fáradt, rezignált lelkészek, vannak pontos adminisztrátorok paraszt lelkészek, kereskedő, kocsmás lelkészek, kártyás kaszinós papok. A gyülekezet lelkiismerete alszik s elnézi mindezt, aratnak azonban a szekták. A jegyzőkönyvek szerint minden rendben van, csak az élet hiányzik. A szektáktól el kell tanulnunk a családok gondos látogatását, a nemesak hívásra való beteglátogatást. Szükséges és fontos a jó traktátusok osztogatása. Csak megértő lelkész véggezheti mindezt. Tetteink is fedjék mindég szavainkat. Szükséges a mi ujjászületésünk, hogy gyülekezeteink is ujjászülessenek. Legyünk elégedetlenek a jelenben és bizzunk a jobb jövőben.

A két előadással kapcsolatos megbeszélés a presbiteriumnak ujjalakítása és a lelkipásztornak a különböző életviszonyokban való viselkedése és az iratterjesztés körül mozgott

Az elmaradt harmadik előadás helyett kellemes kirándulást tettünk Eperjes határában Borkut-forráshoz. Itteni beszélgetésünk a tábori lelkészlet kérdésével foglalkozott.

Este *Takaró Géza* folytatta és fejezte be a Szentföldről tartott tanulságos előadását.

III.

Harmadik napon az ifjúság gondozásának a problémája volt a programmunk. Ezt a munkát is az előzőkhöz hasonló áhitattal kezdtük. Bibliatanulmányunk alapja Luk. 15. 11—13; Máté 19.

16—26; II. Tim. 2. 22. volt. Ezt a beszélgetést is br. *Podmaniczky* vezette.

Az első előadást *Maresek János* tartotta „*az ifjúsági munka előfeltételeiről*“.

Erkölcös új nemzedéket akarunk nevelni, a melyben a vallás energia-forrás, ez az ifjúsági munka célja. Az ifjúsági katechesis jó dolog, de ennél tágabb körű munkára van szükség. Az ifjúsági belmisszió nyújtja ezt. A „belmisszió“ kezd nagyon aktuális lenni, elnöki megnyitók hangoztatják, — sőt lapja is lett, belmissziói munka azonban nincs, — vagy alig van. Sajnos, hogy kezd a szó felkapott frázis lenni, ami éppen itt nagyon veszedelmes. Elhárítja azt a kifogást, hogy a belmisszió pénzkérdés, mert az az egyéniség kérdése, amely létrehozza a szükséges költségeit is. Alapja és háttéré a gyülekezet, célja pedig a gyülekezeti élet kiépítése. A gyülekezetek különböző állapota (élőhalott, ébresztő élő) szerint különböző a munka alakja. Előbbiekben e megalkotás, utóbbiban a gondozás a feladat. A munka kiindulási pontja a gyülekezet alapos megismerése. Ezután jön az Isten igéjével hasogatott talajművelés, pasztorális, bibliaórák. A komolyan vett, nem csupán zeneszámokból, szavaltokból álló, esetleg valami magas problémát fejtegető vallásos esték szintén jó hatásúak, de mégis alárendelt jelentőségűek. Személyes munka, egyénenkénti foglalkozás a fő. Az ifjúsági egyletekből jelentett imponáló taglétszám nem bizonyítja a helyes munkának, sőt az ellenkezője. Az alapos munka hosszú időt vesz igénybe s próbára teszi türelmünket s belmissziói készségünket. Óv az egyleteskedéstől, s az alapszabályokkal való kezdéstől. *Emersonnak* a jó kezdetről szóló megállapításait ajánlja, amely kicsi, egyszerű és szerény. Elengedhetetlen az ifjúság ismerete és szeretete, s nagy hivatásának látása. Óva int az estélyek, bálók rendezésétől, hanem a csöndes, komoly órákat, bibliai eszmecseréket és épületesen, szerényen szórakoztató órákat, délutánokat ajánlja. A tanonc és eseléd kérdés ügyére hívja fel a figyelmet. A lelkipásztor keresztyén egyénisége a legfontosabb előfeltétel.

Ezután *Turóczy Zoltán* beszélt „*az ifjúsági munka feladatairól*“.

A mai ifjúságunk állapotrajzát adja. Nem mind elvetni való, az természetes. Falusi ifjúságunk ma: a kulturális tudatlanság. Keressük ige-hirdetésünk nyomait s nem találjuk. Tiszteletlenség még a szülőkkel és sokszor Istennel szemben is. Viselkedésük a templomban sok kívánni valót hagy. Vasárnapi mulatozásaiknak a legtöbb esetben vége. Rámutat a háború és katonáskodás büneire: paráznaság, durvaság. Foglalkozik a városi ifjúsággal, ahol a gyermek

imádság előtt már trágár nótákat énekel, rémgéneket olvas, moziba jár, s ennek hatása alatt néhol egész kis betörő bandát alakít. Tanoncoknál, iparos legényeknél van a legtöbb mulasztás; ezek jelenleg a szakszervezetek gondozása alatt állanak. Itt tárgyalják, a vallásos kérdéseket is. Középkorúinkban a vallásitanítás a legunalmasabb. A templomlátogatás nyög és kényeszer. Nemi élet terén óriási az aberráció. Tanítóképzőinkben a legunottabb az istentisztelet, teher az éneklés, orgonálás. Különösen fontos itt az ifjusági munka, mert az ifjuság nevelése az ő kezükbe fog kerülni. Főiskoláink a legtávolabb állanak az egyházi élettől. A leánykérdésre kevés gondot fordítottunk. A fővárosiak mellett a vidék leányait is evangelizálni kell. Szándékosan a sötétebb vonásokat emeli ki, hogy jobban lássuk feladatainkat. Ez állapotokon csak egy segít: az evangelium. Az ifjuságért magáért kell megtenni. Egyházi szempontból is fontos ez a munka és nemzeti szempontból is nagyjelentőségű. A vallásoktatás terén nem lehet mindezt elérni. Az ifjuság életenergiáját kell felébreszteni s az egyház szolgálatába állítani.

A megbeszélés is mutatta, hogy egyházunknak életbevágó ügye az ifjuság gondozásának a kérdése.

Megyeresy Béla a kongregációk hatását mutatja be érdekes lapszemelvényekben. Nagyszerű és tiszteletreméltó intézmény ez, mely a katolikus reneszánsz előidézője. Teljesen az evangélikus külföldi belmissziói munka példáján haladnak. A korábbi katolikus kaszinók, legényegyletek, sőt rózsafüzérek helyett is, hitéleti szempontból fontos munkás egyesüléseket hoznak létre.

A gondolkozásra készítő és tettekre serkentő előadás még az ebéd alatt is megbeszélés tárgyát képezte.

Délután ismét Megyeresy beszélt „az ifjusági munka ágairól.”

Azzal foglalkozik, mit lehet és kell cselekedni a mai körülmények között? Magyarországi módszerre van szükségünk, mert a külföldiek a mi speciális viszonyainkra alig alkalmazhatók. Apró konferenciákat kell erről a kérdéstről az egész országban tartani. Az ifjusági munkában a középpont a heti bibliaóra legyen, amely álljon magában, ne előzze meg és ne kövesse ismeretterjesztő előadás, se szórakoztató játék. A bibliai eszmecsere legyen élénk. A munkát a konfirmált ifjusággal kezdjük, s hívjuk meg az egészet. A szám kezdetben fogyni fog, de a lelkeszt ez ne csüggesse el. Előkészítő munkaként a „vasárnapos iskolát” ajánlja. Nagyon üdvös egy ifjusági terem létesítése, s abban szeretetvendégségek rendezése. Az ifjuság nemes szórakoztatása is

gondunk legyen, de ezt még se tegyük földolagnak. Neveljük az ifjuságot szociális gondolkodásra és munkára.

Az előadást követő élénk eszmecsere és éneklés után Mayer Endre dékán Máté 17. 1—9 felett befejező áhitatott tartott.

* * *

A konferencia után azzal a tudattal bucsuztunk, hogy mindannyian épültünk és gyarapodtunk s kifejeztük annak szükségét, hogy ilyen hivatásunk tudatára ébresztő s alkotó munkára serkentő konferenciák tartása egyházunk életérdeke s hivatásunk méltó betöltésének egyik alkotó eleme.

M. J.

Széljegyzetek.

A vegyes házasság az új kódexben.

A tridenti zsinat szerint csak kath. plébános előtt köthető érvényes házasság. Az u. n. *Declaratio Benedictina* jónak látta azonban a protestáns pap előtt kötött házasságot is elismerni és szentségül elfogadni. A kodifikátor X. Pius, aki a mostani kódex egyes részeit utnak eresztgette, hogy hogyan is érvényesülnek, kibocsátotta a hirhedt *ne temere-t*, amely nem volt ilyen liberális s bizony érvénytelennek, sőt konkubinatusnak minősítette a nem kath. pap előtt kötött házasságot. A német birodalom, majd a mi számunkra is, jött ismét egy kis engedmény, a *Provida* konstitúció fenntartásában, amely szerint katolikusoknak akatholikusokkal való házasságkötése is mentesítve van az egyházi forma alól. A magyar egyházjogászok és a püspöki kar felfogása szerint, ami az új kódexhez adott gyakorlati utasításból is kitűnik, a *Provida* az új kódex mellett is érvényben marad, mint privilegium. Baranyai Jusztin dr. hitudományi és tanárképző igazgató azonban egy tanulmányban ennek az ellenkezőjét állítja s az új kódex és a pápai jogfejlesztés alapján oda konkludál, hogy úgy Németországban, mint Magyarországon csak az új kódex az irányadó, amely szerint csupán *egyellen érvényes házasság van, amelyet róm. kath. pap előtt kötöttek.*

Ez a kérdés nem lehet közömbös reánk a mai reverzális harcban. Róma agresszivitása oly erős, hogy se történeti multat, se fennálló viszonyokat nem akar elismerni, hanem türelmetlen és támad. Szégyen volna, ha mi jajgatnánk támadásai alatt. Ők harcot kezdtek és a valóságban minden keresztyén koncentrációt hangoztató beszéd csak gyöngye hárfahang az általuk üzött felekezeti harc zaja mellett. Legyen hát harc, ne

türelmeskedjünk a végletekig, mely már valósággal a mi igazságaink kárára megy. Védelmezzük energikusan a reformáció igazságait!

Hova is tartozunk? Mi jámbor halandók azt hisszük, hogy mi, a mi egyházunk tagjai vagyunk. Ábránduljunk ki ebből a téves hitünkéből, mert Baranyai Jusztin azt mondja az Egyházi Közlönyben: „minden érvényes keresztség az egyedül isteni jogon létező Egyháznak, tehát a római katolikus anyaszentegyháznak teszi tagjává az embert“. Az „egyház minden tagja természetesen az ő joghatósága alatt áll“. Ezt mi csak pium desidériumként fogadjuk s mint ilyet megmosolyogjuk. Higgyék el nekünk, hogy nem vagyunk az ő egyházuk tagjai s mi nagyon jól érezzük magunkat a mi joghatóságunk alatt is és csak azon töprengünk, hogy az ilyen doktorok milyen szellemben tanítják a hittanhalgatókat és tanárokat?

„A mi vallásunk“. „Nagyszabású műnek“, mitöbb „egyik legjelentősebb magyar reformáció jubileumi kiadványnak“ jelzi e Wernle-féle „Einführung“-hoz hasonló vallástudományi kalauzt írónak egyike kissé reklámszerűen a Protestáns Szemle multkori füzetében. Irói, a kolozsvári ref. theol. tanárok (kivülük még Nagy K. püspök és Bartók Gy. egyetemi tanár) 2 kötetre tervezik, a melynek egyike „a keresztyén vallás történelmi fejlődését“ mutatja be, s már megis jelent, másikának pedig „a református keresztyén világ- és életnézet körvonalozása s a vallás és az egyház gyakorlati élettevékenységeinek a kálvini eszmény jegyében való bemutatása a feladata“. Céljuk az, hogy „egy egységes szellemű, rendszeres összefoglaló művel előbbre vigyék a theol. tudományok népszerűsítésének a mi magyar protestáns világunkbn (sic!) eddig nagyon gyeren munkált, pedig eléggé föl nem mérhető fontosságú ügyet“ s másrészt a theológus kezébe adjanak „egy Wernle-hez hasonló terjedelmű és koncepcióju enciklopédiát“, mint „bevezető tájékozódást és beletűző összefoglalást.“ Tehát „a ref. ker. világ- és életnézet körvonalozása“ és a kálvini eszmény kidomborítása egy tudományosnak hirdetett theol. enciklopédiában! Wernle bizonyára nem ilyen szűkebb felekezeti célzattal írta meg művét. — A „Prot. Szemle“ ugyan-e füzetében olvassuk *Sebestyén Jenő* Kálvinszöv. felolvasását „a predesztinációról és problémáiról“. Ebben Kálvin „horribile decretum“-nak jelzett különben magán theol. nézeteként fönmaradt fatalista és supralapsarista predesztinációja szellemében az van mondva, hogy „Isten akarata két-féle formában jelentkezik számunkra az ember és a mindenség életében, egy titkos és egy ki-

nyilatkoztatott formában“. E meghatározás ebben a beállításban élénken emlékeztet az ősker. egyházi krisztológia *dyothelelismusára* s a középkori skolasztikusok *dupla igazságára*. Ime hová vezet ez az erőltetett *Kuyper-féle Kálvinkultusz*. Nem csoda, ha annak túlzásaira és fékezésük czéljából *Zoványi* kissé szertelenül válaszol. Theol. Szaklapunknak meg kellene látnia ilyeneket. (e)

B E S Z É L E T.

Felvilágosítás. Az *Evang. Lap* legutóbbi számában „A posztó és bakanes“-ról irt liló fölvonásos cikkével nagy szenzációt vélt bizonytalanságra rájött, s a minden szenzációt föltűntető Népruházati Bizottság leiratát megszerzte. A tárgyi megvilágítás szempontjából közöljük a következőket: A Népruházati Bizottság azt a leiratát, melyre az *Ev. Lap* hivatkozik, nem a Mele elnöksége kapta. S ez irathoz az *Ev. Lap* szerkesztője nagy utánjárás nélkül is hozzájuthatott ama lelkészkepviseelő útján, aki a Mele ily irányu sikeres működése után minden megbízatás nélkül az *ev. lelkészek számára külön* kérvényezett ruhaszövetet, ez által az illetékes forumok előtt azt a látszatot kelteve, mintha a mi testületünk az oldott kévénel is oldottabb lenne. S mert sem az általánosítást, sem a dodonai homályt sem szeretjük, s azt is közölhetjük, hogy ez a lelkészkepviseelő Kovácsi Kálmán volt. A Népruházati Bizottság bizonytalanságra rájött, hogy az *Ev. Lap* által közzétett leiratot, mintegy tudomására hozva, hogy a lelkészek ügyét az *arra hivatott* forumokkal intézi el. Diszont a lelkészegyesületi elnökhöz érkezett leirat így van szövegezve: „A m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur bőr- és textilügyi meghatalmazottjának elnöklése alatt működő közös munkabizottság május 24-én 703 sz. alatt a *legsürgősebben* ellátandó lelkészek, lelkészfeleségek, özvegyek, gyermekek és árvák részére“ ennyi és ennyi ruhanemű kiutalását engedélyezte. E levél július 6-áról van kelteve s kiadva 6220 1918 sz. alatt. Viszont a Magyar Pamutközpont 14725 1918 sz. július hó 8-án kelt átirata meg ezzel a kitételrel végződik: „a kiutalt pamutanyag kizárólag a fenti lelkészi egyesület részére használható fel.“

Ime tehát ez az *Ev. Lap* három fölvonásos kirohanásának a csattanója. A lelkészegyesület

elnökségét s annak előbbi működését mngtámadja és meggyanusítja egy későbbi kiutalásra vonatkozó, és egy némileg indifferens személyhez küldött leirat alapján. Mert ha a Népruházati Bizottság intenciója az újabb ruhasegélyek alkalmával az is, hogy abból az összes lelkészek közül a legsürgősebben ellátandó lelkészek stb. részesítendők, ez az intenció nem vonatkozhatik egy régebbi akcióra, amelyet a MELE kezdeményezett. Ami pedig az összes lelkészek kielégítését illeti, ahhoz sok szövet és bakancs kell. Panaszos mindig lesz, és sohasem az, aki már kapott, hanem aki még nem részesülhetett szövetben. Hogy kilencvenezer koronás jövedelmű lelkész is kapott volna ruhaszövetet, azt ne így általánosságban mondja az Ev. Lap, hanem nevezze meg. Mert Nagy Endreffynk tanuságtétele szerint: aki általánosít az hazudik. Ezt pedig ne tegyük. De mást se, ami széthuzást hirdet be és kifelé, hanem tömörüljünk, hogy erősödjünk. Minden lelkésznek joga és kötelessége is volna, hogy a Melének nemcsak a köz, de a saját érdekében is tagja legyen, — s ha kettős kérvények nem kereszteznék egymást, úgy bizonytalanságos föllépésünk kapesán hamarabb remélhetnők, hogy az összes jogos igényeket kielégíthetnők.

Meghívó. Az *Evangelikus Diákmozgalom* szept. 2. 3. 4. napjain Budapesten konferenciát tart, melyre a munka iránt érdeklődőket szeretettel meghívja és várja. Programot a legközelebb adunk. A konferencián résztvevők elszállásolásáról gondoskodás történik. Jelentkezők forduljanak Marcsák János vállaltanához. (Budapest, IV. Deák-tér 4. ll.)

Gyászbesz. Multkor emlékeztünk meg arról, hogy Zoch Sámuel modori lelkész egyetlen fiaeskája Szaniszló hirtelen elhunyt, most értesülünk róla, hogy ezen szomorúan lesújtó esetet megelőzőleg Julius 13-án édes anyja: néhai Zoch Szaniszló volt cserei tanító özvegye halt meg Modorban. A nemeslelkű, önzetlen s mondhatni igénytelen matrónát július 15-én temették el nagy részvét mellett. Legyen szép emléke a szerető szívekben áldott.

Lelkészwálasztás. A tokaji evang. egyházközség, melynek lelkészi állomása volt kiváló lelkészének Varga Mártonnak elhalálózásával megüresedett, július hó 28-án megtartott közgyűlésén lelkészévé szavazattöbbséggel Szedlák Endre püspöki misszionáriust választotta meg Nyiregyházáról. Az új lelkésztársat szívélyesen üdvözöljük.

Kitüntetés. Jurányi Lajost ev. táborigazgató lelkészt az I. sz. vezérparancsnokság utazó táb. lelkészét Őfelsége kitünő szolgálatai elismeréséül a lelkészi érdemkereszt II. osztályával tüntette ki a fehér vörös szalagon.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat.

Az országos konsistorium f. é. február hó 27-én kelt 957—1918 számú rendelete alapján elhalalozás folytán üresedésbe jött Olt-Szakadati ág. hitv. ev. magyar nyelvű lelkészi állásra. Lélekszám 187. A pályázati kérvényeket (B. A. 210 §. 2. a.) augusztus hó 25 déli 12 óráig az alulírt egyházmegyei konsistoriumhoz be kell küldeni.

Nagyszében, 1918 július hó 26-án.

A nagyszébeni ág. h. ev. egyházmegyei konsistorium.

Csere ajánlás. Melegebb vidéken lakó elkésztestvéremmel állást óhajtanék cserélni. Az én lelkészi állásom fenyves-őserdős vidéken van. Érdeklődők sziveskejenek Svedlér-re Szepes megye az evang. lelkészi hivatalhoz fordulni.

3—3

Pályázat.

Penczi leányegyházamba helyettes tanítót vagy tanítónőt keresek. Fizetése: lakáson és fűtésen kívül havi 150 kor., 2 mm. rozs gabona, és 200—250 kor. mellékes. Kötelessége: a hat osztályú iskola vezetése. Ha férfi tanító jelentkezik kötelessége az istentisztelet és funktiók elvégzése, mely utóbbiakért külön díjazás* jár. Az istentisztelet nyelve magyar-tót. Óraadásból is szép mellékkeresetre tehet szert. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Okleveles tanítónők, óvónők, nyugalmazott tanítók pályázatukat küldjék Bancsik Aladár ev. lelkészhez Csóvár up. Acsa Pest m.

2—2

Ravasz László dr.

Kiesoda az ember?

Három előadás, melyet a szerző Budapesten tartott, 1918. januárban.

Ára portóval együtt K 3,20

Kapható **Hókai Lajosnál**, Budapest, IV. Kamermayer Károly utca 3.

Az Igehirdeiő juniusi számának tartalma: Szücs József: Szent elhivatásunk. — Pünkösöd után. Dr. Deák János: Az Isten munkásai. — vasárnapi. Dr. Kováts István: Az elásott talentom. — Sajtóvasárnapi. † Kund Sámuel: A házi nevelés. — Tanév végén. Dr. Tóth Lajos: Megemésztett könyvek. — Sajtóvasárnapi. Duszik Lajos: Boldogok az irgalmasok. — Vasárnapi. Bucsai László: Annak növekednie kell. — Vasárnapi.

Könyvujdonságok!

- Tavaszi Sándor dr.* Az emberiség életének filozofiája. K 1.50
 " " Az ismeretelmélet és a megismerés pszichológiája K 4.—
 " " Schleiermacher filozofiája K 5.—
Csopják Attila Mi a lélek? (Bibliai és tudományos alapon) K —.80
Szeberényi L. Zs. dr. Mózes vagy Jézus? K 1.50
Veres István dr. A neveléstudományok multja és jelene. K. 6.
Annie Besant. Dilágunk átalakulása. K 3.—
Rabindronath Tagore. Az én problémája . K —.50
F. Varga Lajos. Imádságok (Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi istentiszteletekre) I. kötet füzve K 8.—, kötve K 12.—

Kapható: **KÖNYV LAJOSNÁL**, Budapest, IV., Kamermayer Károly u. 3.

Ajántható új könyvek!

Kiss József: Egyházi beszédek és imádságok (1917) Ára K. 4.—
 A biblia legmagvasabb helyeinek egynehányán épült fel ez a 10 beszéd, ill. imádság. Kapható még ugyane szerző következő című munkája is:

Egyházi beszédek az 1914. évi világháboru idején. Függetlenül néhány közönséges egyházi beszéd és imádság, Ára K. 3.40

Lic. Rácz Kálmán: Miért is vagyok én kereszttyén? Ára K. 6.—

Ravasz László: Látások könyve. Beszédek, elmélkedések Ára K 12.—

F. Varga Lajos: Imádságok bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletekre I. kötet ára füzve K 8.—, kötve K 12.—. A II. kötet néhány hét múlva jelenik meg s ugyanily áron kapható lesz.

Walther Vilmos: Luther Jelleme. Fordította ifj Viktor János. Ára K. 8.— Walther e kiváló jubileumi munkájának magyar fordítása nagy nyeresége irodalmunknak. A fordítás hűen visszatükrözi az eredeti szöveget.

Portóra a bolti ár 10 %-át kérjük.

Kaphatók: **Scholtz Testvérek**

könyvkereskedésében

Budapest, IX., ferencz-körut 19—21.

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, urvaesora-kelyhek, keresztelő kannák, oltári gyertyatartók, borkanecók. — Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. BM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros-nyomda Rákosligetén Budapest mellett.